

Beslut

efter kvalitetsgranskning av läsfrämjande
arbete i grundskolan – med särskilt fokus på
undervisningen i svenska i årskurs 4–6 vid
Domnarvets skola i Borlänge kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning vid Domnarvets skola avseende verksamhetens kvalitet inom det läsfrämjande arbetet i grundskolan – med särskilt fokus på undervisningen i svenska i årskurs 4–6. Med läsfrämjande arbete avses här undervisningsinslag och aktiviteter som syftar till att stimulera och vidga elevers läsintresse och utveckling av goda läsvanor.

Skolinspektionen gör bedömningar i förhållande till de kvalitetskriterier som myndigheten satt upp inom det granskade området. Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, utifrån om kvalitetskriterierna uppfylls i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen i normalfallet att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. Skolinspektionen begär därefter en skriftlig redovisning av huvudmannen som visar vilka förbättringsåtgärder skolan vidtagit. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 2.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: <https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/pagaende-inspektioner/lasframjande-arbete-i-grundskolan/>

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Domnarvets skola i följande utsträckning:

Bedömningsområde 1: Läsfrämjande inslag i undervisningen i svenska i årskurs 4–6

Skolinspektionen bedömer att lärarna i *flera delar* integrerar läsfrämjande inslag i undervisningen i svenska i årskurs 4–6, för att stimulera och vidga såväl flickors som pojkars läsintresse.

Utvecklingsarbeten behöver inledas inom följande delar.

- Lärarna behöver utveckla undervisningen så att eleverna ges rika möjligheter till social interaktion och samtal om lästa texter i syfte att främja elevernas läsintresse.
- Lärarna behöver utveckla arbetet med att på ett strukturerat sätt ta reda på samtliga elevers läsintresse och läsvanor för att synliggöra eventuella mönster och skillnader i de egna elevgrupperna. Detta som grund för att

på ett genomtänkt och varierat sätt kunna stimulera alla elevers läsintresse. I samband med det arbetet behöver lärarna också i större utsträckning vägleda eleverna i valet av läsmaterial utifrån en kännedom om elevernas intressen, erfarenheter och behov.

Bedömningsområde 2: Skolans övergripande läsfrämjande arbete

Skolinspektionen bedömer att skolans övergripande läsfrämjande arbete *i låg utsträckning* är strategiskt och uthålligt.

Utvecklingsarbeten behöver inledas inom följande delar.

- Rektorn och skolans personal behöver utveckla arbetet för att främja elevernas intresse för läsning och utveckling av goda läsvanor så att det blir metodiskt och långsiktigt. I detta arbete behöver rektorn aktivt verka för att samverkan och kunskapsspridning sker kring det läsfrämjande arbetet. Rektorn behöver även leda ett arbete för att utforma fysiska och sociala miljöer i skolan som stimulerar elevernas intresse för läsning. Vidare behöver huvudmannen följa upp förutsättningar för att skolbiblioteket ska kunna utgöra en viktig resurs och användas i det läsfrämjande arbetet.
- Rektorn och skolpersonalen behöver genom kontinuerliga uppföljningar och analyser skapa en övergripande bild av eventuella mönster och skillnader gällande läsintresse och läsvanor på den egna skolan, samt vid behov genomföra insatser för att möta identifierade behov.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **17 november 2022** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultatet av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 3) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till

skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr SI 2020:8002) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Bedömningsområde 1: Läsfrämjande inslag i undervisningen i svenska i årskurs 4–6

Här bedöms i vilken utsträckning lärarna integrerar läsfrämjande inslag i undervisningen i svenska i årskurs 4–6, för att stimulera och vidga såväl flickors som pojkars läsintresse. I detta ingår att:

- Lärarna sätter läsningen i ett innehållsmässigt och socialt sammanhang samt tydliggör syftet med läsningen. Lärarna ger eleverna rika möjligheter till social interaktion och samtal kring det lästa.
- Lärarna framhåller läsningens värde genom att de visar intresse för vad eleverna läser samt ger läsningen utrymme och prioritet i undervisningen.
- Lärarna arbetar på ett genomtänkt och varierat sätt för att stimulera alla elevers läsintresse. Lärarna riktar läsfrämjande insatser särskilt mot elever med svagt intresse för eller ringa vana vid att läsa, eller som i övrigt begränsas av stereotypa mönster i sin läsning. Lärarna matchar läsmaterialet med elevernas intressen, erfarenheter och behov. Lärarna visar att de har höga förväntningar på samtliga elever genom att förmedla att alla elever kan utvecklas till goda läsare.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att lärarna i *flera delar* integrerar läsfrämjande inslag i undervisningen i svenska i årskurs 4–6, för att stimulera och vidga såväl flickors som pojkars läsintresse.

Skolinspektionens granskning visar att lärarna delvis främjar elevernas läsintresse genom att de sätter de texter eleverna läser och arbetar med i ett innehållsmässigt sammanhang och förklarar syftet med läsningen. Eleverna får också viss möjlighet att genom reflekterande skrivande bearbeta de texter de läser, men elevernas möjligheter till samtal och social interaktion kring texterna är i övrigt begränsade. Granskningen visar vidare att lärarna delvis framhåller läsningens värde genom att viss tid för läsning avsätts i schemat och genom att de ställer frågor till eleverna om deras läsning. För att höja kvaliteten i arbetet med att framhålla läsningens värde och för att främja elevernas läsintresse behöver elevernas läsning i högre grad ges utrymme och tidsmässig prioritet i undervisningen. Lärarna behöver också i större utsträckning visa intresse för alla elevers läsning, inte bara de som behöver stöttning i sin läsning.

Vidare visar granskningen att lärarna delvis arbetar med läsfrämjande insatser och riktar dem särskilt mot elever med svagt intresse för att läsa. Lärarna har viss kännedom om elevernas läsintresse och läsvanor men de har inte på något strukturerat sätt tagit reda på hur samtliga elevers läsintresse och läsvanor ser ut, vilket innebär att lärarnas kunskap om de elever och elevgrupper som särskilt behöver få ta del av läsfrämjande insatser till viss del är begränsad. Det framgår av granskningen att det framförallt är de elever som har ett svagare intresse och som har svårare att komma igång med sin läsning, som lärarna prioriterar. Vidare får eleverna endast begränsad vägledning vid val av texter att läsa.

Skolinspektionen har identifierat två utvecklingsområden inom bedömningsområdet. Motiveringen till utvecklingsområdena och rekommendationer för fortsatt arbete redogörs för under rubriken *Identifierade utvecklingsområden* nedan.

Motivering

Lärarna sätter texterna i ett innehållsmässigt sammanhang men elevernas möjligheter till samtal om lästa texter är begränsade

Det framgår av granskningen att lärarna sätter texterna i ett innehållsmässigt sammanhang samt tydliggör syftet med olika läsövningar och arbetsuppgifter i samband med läsningen. Enligt eleverna i årskurs 5 så är lärarna bra på att beskriva vad det är för texter de ska läsa och varför de ska läsa dem. Elever från årskurs 6 uttrycker att läraren brukar förklara varför de ska läsa texter, framförallt brukar läraren säga att det är viktigt att de lär sig att verkligen förstå texterna. Lärarna uppger att det läromedel de använder innehåller olika typer av texter med tillhörande arbetsuppgifter som de tillsammans med eleverna går igenom och diskuterar. Lärarna förklarar syftet med arbetet med olika texttyper, inför arbetets start, och pratar med eleverna om vad de kan ha för nytta av att behärska en viss typ av text. En lärare berättar också att eleverna i samband med skrivövningar får exempel från de böcker de läser individuellt och på det sättet får syn på att läsning kan ge kunskap om språkets grammatiska struktur samt stärka den egna förmågan att uttrycka sig skriftligt. Inför läsning respektive lyssning av de gemensamma böckerna så brukar lärarna presentera boken, bland annat genom att berätta om författaren. Eleverna uppger även att de kan få läsa om boken och dess handling innan de börjar läsa. Eleverna i årskurs 5 berättar att de i samband med att de arbetat med vikingatiden i samhällsorienterande ämnen (SO) har fått läsa texter om barn på vikingatiden och sedan svarat på frågor om texterna. De berättar också att de fått läsa beskrivande texter om is för att sedan skriva egna faktatexter om is på svenskan, i samband med att de arbetat med detta i naturorienterande ämnen (NO).

Granskningen visar vidare att elevernas möjlighet till social interaktion och samtal kring de texter de läser är begränsad. Detta gäller såväl de texter eleverna läser

individuellt som de texter de läser gemensamt. De sätt eleverna får bearbeta de olika texter de läser är framförallt enskilt och skriftligt. Eleverna i årskurs 5 får möjlighet att i skriftlig form reflektera utifrån ett antal frågeställningar i samband med att de läser de individuellt valda böckerna. I denna årskurs ges visst utrymme för att även muntligt, i grupp, reflektera kring de individuella böckerna. Några möjligheter att prata om den gemensamma bok de läser ges enligt eleverna inte på lektionstid. Eleverna uttrycker att de gärna hade fått sådana möjligheter. Läraren berättar att eleverna får i uppgift att läsa ett antal sidor och sedan svara skriftligt på några frågor. Varje tillfälle som de ska läsa den gemensamma boken, startar med att alla de elever som ska läsa samlas och så går läraren igenom frågorna de svarade på vid förra tillfället samt repeterar vad som har hänt i de tidigare kapitlen. Läraren ställer också en del frågor till eleverna. Enligt läraren så är dock tiden till detta moment begränsad och elevernas är inte heller så aktiva. Även eleverna i årskurs 6 har begränsade möjligheter till social interaktion och samtal kring det lästa. De får välja mellan att skriva en bokrecension eller att muntligt berätta för läraren vad boken handlat om, när de läst ut den individuellt valda boken. Läraren uppger att det förutom denna möjlighet att muntligt prata om boken, som endast vissa elever väljer, så planeras inga andra tillfällen in för att samtala om och reflektera kring det lästa. Vid de tillfällen de arbetar med den gemensamma boken, så får eleverna först lyssna på texten och därefter svara skriftligt på ett antal frågor till boken. Eleverna ges inte på lektion möjlighet att samtala med varandra eller med läraren om boken.

Lärarna främjar delvis elevernas läsintresse genom att framhålla läsningens värde

Det framgår av granskningen att lärarnas undervisning i viss mån reflekterar värdet av läsning genom att läsningen ges visst utrymme och tidsmässig prioritet i undervisningen. När det gäller läsning av skönlitteratur så visar granskningen att eleverna ges schemalagd tid för läsning av en individuellt vald bok samt tid för att läsa eller lyssna på en gemensam bok, men att utrymmet och den tidsmässiga prioriteten för läsning i en av årskurserna är något mer begränsad. Eleverna får även läsa i samband med olika uppgifter som de ska arbeta med och i undervisningen arbetar de med läsförståelsetexter.

Eleverna ges något eller några tillfällen i veckan till att läsa i sin bänkbok. I en av årskurserna har de två tillfällen om vardera ungefär 20–30 minuter, de kan även få läsa i sin bok på andra lektioner om de blir klara med de uppgifter de arbetar med. Utöver den individuellt valda boken så läser eleverna även en gemensam bok. Alla elever har vid ett tillfälle i veckan drygt en timme avsatt för läsning av den gemensamma boken. I en annan årskurs får eleverna varje måndag 20 minuter för att läsa i sin bänkbok. Läraren berättar att eleverna också får läsa i boken vid andra tillfällen om de är klara med andra arbetsuppgifter. Dock får de elever som mest behöver träna sin läsning sällan möjlighet till detta då de oftast inte hinner klart sina andra uppgifter, uppger läraren. Eleverna i denna årskurs har också en

gemensam bok som de lyssnar på. Läraren har bedömt att det fungerar bättre för elevgruppen att de tillsammans lyssnar på texten, än att varje elev läser boken enskilt. De lyssnar på ett avsnitt i taget vid något tillfälle i veckan. Läraren uttrycker att eleverna borde få mer utrymme för läsning och lärarens plan är att eleverna enskilt ska läsa nästa gemensamma bok de ska arbeta med.

Vidare framgår det av granskningen att lärarnas undervisning delvis reflekterar värdet av läsning genom att lärarna i viss mån visar intresse för vad eleverna läser och uppmuntrar dem att berätta om sin läsning. Granskningen visar att lärarna på olika sätt visar intresse för elevernas läsning, även om det främst är de elever som har behov av stöttning kring sin läsning som lärarna ägnar sig åt. Elever i en av årskurserna berättar att deras lärare brukar fråga vad som har hänt i boken och om eleverna tycker att boken är bra. Läraren själv säger att hen främst samtalar med de elever som behöver stöttning med sin läsning och att hen inte på samma sätt hinner prata med övriga elever om deras läsning. Även läraren i en annan årskurs uppger att hen främst hinner ägna sig åt de elever som inte kommer igång med sin läsning. Några av den lärarens elever säger att lärarna brukar fråga om de tycker en text är bra, de kan fråga hur det går, om man tycker det är svårt, om man behöver hjälp eller om man tycker det är intressant. Några andra elever upplever att lärarna inte visar intresse för deras läsning. En av lärarna berättar att hen ibland brukar ställa frågor till eleverna i samband med läsningen, till exempel "var är du nu?" Läraren syftar då på vad som händer just nu i handlingen, så ett svar från en elev kan vara att de är i huvudkaraktärens vardagsrum eller att de är på ett slott. Enligt läraren kan detta leda till fler frågor från klasskamraterna och till spännande samtal som gör att elever blir nyfikna på varandras böcker.

Lärarna arbetar delvis med läsfrämjande insatser och riktar dem till elever med svagt läsintresse

Granskningen visar att lärarna har viss medvetenhet om de generella skillnader i läsintresse, läsvanor och läsförmåga som finns kopplat till socioekonomisk bakgrund och till kön. Lärarna beskriver också att de delvis tar reda på vad eleverna har för läsvanor och läsintresse. Det framgår dock att lärarna inte på ett strukturerat sätt har tagit reda på samtliga elevers läsintresse och läsvanor. Lärarna uppger att det är utifrån vardagliga samtal med eleverna under lektionstid samt utifrån hur det går för eleverna i deras individuella läsning de får en bild av elevernas läsintresse och läsvanor. Av intervjuer framkommer också att lärarna ibland tar upp frågor om läsintresse och läsvanor under utvecklingssamtalen.

Det framgår av granskningen att lärarna försöker stötta de elever som är mindre benägna att läsa. Den ena läraren beskriver att hen genom att ställa frågor och säga något om den bok en elev har valt försöker få igång eleven att börja läsa. Läraren kan komma överens med eleven att läsa fram till en viss punkt och att läraren sedan kommer tillbaka och följer upp hur det har gått. Den andra läraren säger att hen genom enskilda samtal med de elever som har svårare att komma

igång med sin läsning försöker hjälpa dem att hitta motivationen. Lärarna säger att det i allmänhet främst är de elever som har ett lägre intresse för läsning som de stöttar. De elever som redan har ett intresse eller som inte på samma sätt har behov av stöd från läraren prioriterar de inte på samma sätt. Den ena läraren säger dock att hen brukar passa på att prata lite med de eleverna när de väljer bok, och att eleverna då gärna berättar om vilka böcker de läser hemma. Läraren säger att hen då lyssnar och ställer följdfrågor. Lärarna arbetar också med vissa generella anpassningar i läsundervisningen. I de fall som eleverna får i uppgift att läsa för att vara i fas med varandra när de läser en gemensam bok så kan lärarna ge mer tid till elever som inte annars hinner läsa det avsedda antalet sidor. Utifrån behov kan eleverna även få lyssna på vissa avsnitt istället för att läsa.

Det framgår av granskningen att lärarna endast i begränsad utsträckning vägleder elever vid val av läsmaterial. Den ena läraren uppger sig inte alltid vara med när eleverna väljer böcker, läraren säger sig önska kunna vara med mer och vägleda eleverna. Läraren säger att hen hjälper eleverna när det gäller nivå på bok men däremot inte så ofta när det gäller att hjälpa eleverna att bredda sitt register genom att uppmuntra dem att prova olika genrer. Den andra läraren uppger att de flesta elever väljer "rätt bok". Läraren säger också att när eleverna väljer bok på biblioteket så är flera lärare med och att det också finns tid att hjälpa elever att hitta en bra bok. Eleverna uttrycker att lärarna kan hjälpa dem om de frågar men att de oftast får söka själva efter passande böcker. Några elever uttrycker också att det kan vara svårt att hitta en bra bok bland böckerna på skolan, och en elev säger att många böcker är för lättlästa. Lärarna har valt de gemensamma böckerna som klasserna läser respektive lyssnar på och enligt lärarna baseras valet på den litteratur som finns tillgänglig. Båda lärarna uppger dock att böckerna både avseende innehåll och nivå passar deras respektive elevgrupp.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver utveckla undervisningen så att eleverna ges rika möjligheter till social interaktion och samtal om lästa texter i syfte att främja elevernas läsintresse.

Av Skolinspektionens granskning framgår att eleverna har begränsade möjligheter till social interaktion och samtal kring de texter de läser.

Av skollagen framgår att utbildningen inom hela skolväsendet ska främja en livslång lust att lära.¹ Av läroplanen för grundskolan framgår att varje elev, genom rika

¹ 1 kap. 4 § skollagen (2010:800).

möjligheter att samtala, läsa och skriva, ska få utveckla sina möjligheter att kommunicera och därmed få tilltro till sin språkliga förmåga.² Av kursplanen i svenska framgår att undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att läsa och skriva.³ Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får stöd i sin språk- och kommunikationsutveckling.⁴ Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära.⁵ Forskning och tidigare granskningar på området pekar bland annat på social interaktion som ett viktigt inslag för att läsningen ska bli motiverande och att detta inte alltid sker i avsedd utsträckning.⁶ Bristande social interaktion kring läsningen riskerar dessutom att särskilt missgynna pojkar.⁷

Skolinspektionen rekommenderar att lärarna utvecklar undervisningen så att alla elever i mellanstadiet ges rika möjligheter till social interaktion och samtal kring det lästa, såväl i helklass som i par och mindre grupper, i syfte att främja elevernas intresse för läsning. Exempelvis kan de lästa texterna bearbetas såväl inför, som under och efter läsningen genom varierade former av samtal och gestaltning. I arbetet med att ge ökade möjligheter till social interaktion och samtal ingår också att lärarna skapar förutsättningar så att alla elever kan och vill delta i samtalen.

- Lärarna behöver utveckla arbetet med att på ett strukturerat sätt ta reda på samtliga elevers läsintresse och läsvanor för att synliggöra eventuella mönster och skillnader i de egna elevgrupperna. Med ett sådant underlag har lärarna en grund för att på ett genomtänkt och varierat sätt kunna stimulera alla elevers läsintresse och läsvanor. Lärarna behöver också i större utsträckning vägleda eleverna i valet av läsmaterial utifrån en kännedom om elevernas intressen, erfarenheter och behov.

Av Skolinspektionens granskning framgår att lärarna inte på ett strukturerat sätt tar reda på samtliga elevers läsintresse och läsvanor samt att lärarna endast i begränsad utsträckning vägleder eleverna i valet av böcker för individuell läsning som kan främja deras intresse för läsning.

Av skollagen framgår att utbildningen inom hela skolväsendet ska främja en livslång lust att lära och att alla barn och elever ska få den ledning och stimulans som de

² Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. 1. Skolans värdegrund. och uppdrag. Skolans uppdrag.

³ Ibid. 5.18. Svenska. Syfte.

⁴ Ibid. 2.2 Kunskaper.

⁵ Ibid. Skolans värdegrund och uppdrag. God miljö för utveckling och lärande.

⁶ Gambrell, L. B. (2011). Seven rules of engagement: What's most important to know about motivation to read. *The Reading Teacher*. 65, 172–178; SOU 2018:57, s. 81–87.

⁷ Smith, M. W., & Wilhelm, J.D. (2002). 'Reading Don't Fix No Chevys.' *Literacy in the Lives of Young Men*. Portsmouth, NH; Skolverket (2022). Modul Stimulera läsintresse utifrån ett jämställdhetsperspektiv, Del 4. Konkreta sätt att stimulera läsintresse; Varga, A., Hultgren, F., & Widhe, O. (2015) Att stimulera elevers läsintresse – ett samverkansuppdrag. Stockholm: Skolverket.

behöver för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt de nationella målen. Vidare ska en strävan vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.⁸ Enligt läroplan för grundskolan ska skolan aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling.⁹ Läraren ska, enligt läroplanen, organisera och genomföra arbetet så att eleven får stöd i sin språk- och kommunikationsutveckling. Vidare ska läraren ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.¹⁰

Sverige har under ett antal år sett ett vikande läsintresse bland barn och unga.¹¹ Det finns orosmoln kopplade till en bristande likvärdighet avseende såväl läsförståelse som läsintresse, relaterat till både kön och socioekonomisk bakgrund.¹² Att det finns stora och systematiska skillnader mellan flickor och pojkar och olika socioekonomiska grupper, vad gäller läsintresse och läsförmåga, visar att skolan inte på ett tillräckligt sätt förmår kompensera elever med mindre gynnsamma förutsättningar.¹³

Skolinspektionen rekommenderar att lärarna på ett mer strukturerat sätt tar reda på samtliga elevers läsintresse och läsvanor för att identifiera eventuella mönster och skillnader som kan finnas kopplat till socioekonomisk och utländsk bakgrund samt kön i de egna elevgrupperna. Med detta som grund kan lärarna på ett medvetet sätt anpassa läsundervisningen till de enskilda eleverna, ge mer ändamålsenlig vägledning samt vid behov stärka upp med undervisningsinslag som syftar till att motverka mönster som begränsar eleverna i deras läsning.

Bedömningsområde 2: Skolans övergripande läsfrämjande arbete

Här bedöms i vilken utsträckning skolans övergripande läsfrämjande arbete är strategiskt och uthålligt. I detta ingår att:

- Skolan bedriver ett strategiskt läsfrämjande arbete genom att rektorn verkar för en undervisningskultur som kännetecknas av samverkan

⁸ 1 kap. 4 § samt 3 kap. 2 § skollagen (2010:800).

⁹ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklass och fritidshemmet. 1. Skolans värdegrund och uppdrag. En likvärdig utbildning.

¹⁰ Ibid, 2.2 Kunskaper, Riktlinjer.

¹¹ SOU 2018:57. *Barns och ungas läsning – ett ansvar för hela samhället*, s. 232, 276; Skolverket (2019). *PISA 2018 15-åringars kunskaper i läsförståelse, matematik och naturvetenskap. Internationella studier 487*, s. 45–46; Skolverket (2017). *PIRLS 2016 Läsförmågan hos svenska elever i årskurs 4 i ett internationellt perspektiv*, s. 39–40.

¹² SOU 2018:57, s. 26.

¹³ SKL (2019). *Se, förstå och förändra – att motverka könsskillnader i skolresultat*, s. 57; Brozo (2019). *Att lyfta oengagerade och lågpresterande pojkars läsning* i Skolverkets modul Perspektiv på litteraturundervisning, Del. 2 Att välja texter, s. 2ff.

mellan olika aktörer och som uppmuntrar lärare att sprida läsfrämjande strategier till varandra. I det strategiska läsfrämjande arbetet ingår också att skolbiblioteket utgör en viktig resurs samt att skolan skapar fysiska och sociala miljöer som syftar till att stimulera elevernas läsintresse.

- Skolan uppmärksammar mönster och skillnader mellan olika elevgrupper när det gäller elevernas läsintresse, läsvanor och läsförmåga. Rektorn med personal genomför insatser för att möta identifierade mönster och skillnader vad gäller läsintresse och läsvanor på den egna skolan. Rektorn förmedlar höga förväntningar på alla elever och skolpersonal när det gäller läsning.
- Skolan bedriver ett utvecklingsarbete avseende läsfrämjande insatser i undervisningen och utbildningen. Rektorn intar en aktiv roll när det gäller läsfrämjande insatser i utbildningen. Med utgångspunkt i uppföljning och analys av såväl resultat som skolans arbetsprocesser initierar rektorn vid behov utvecklingsinsatser avseende det läsfrämjande arbetet.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att skolans övergripande läsfrämjande arbete *i låg utsträckning* är strategiskt och uthålligt.

Skolinspektionens granskning visar att det på skolan till stor del saknas ett strategiskt arbete för att främja elevernas läsintresse. Av granskningen framkommer att olika lärare var för sig i viss utsträckning arbetar med läsfrämjande insatser, men att samverkan avseende det läsfrämjande arbetet på skolenivå är begränsad mellan stadierna och inom ämnen på mellanstadiet. Vidare är elevernas tillgång till skolbibliotek begränsad, vilket innebär att ett skolbibliotek som viktig resurs i det läsfrämjande arbetet saknas. Det finns vidare få inslag av fysiska och sociala miljöer i skolan som inspirerar till läsning och rektorn leder heller inte något arbete för att skapa sådana miljöer. Detta sammantaget innebär att förutsättningarna för ett metodiskt och långsiktigt läsfrämjande arbete på skolan till stora delar saknas.

Granskningen visar vidare att det på skolan finns en medvetenhet om vilka generella skillnader som kan finnas mellan olika elevgrupper när det gäller läsintresse, läsvanor och läsförmåga samt att lärarna har kunskap om de egna elevernas läsförmåga och viss kunskap om elevernas läsintresse. Rektorn och skolpersonalen har dock inte skapat sig en övergripande bild av läsintresset och läsvanorna hos skolans elever för att kunna identifiera eventuella skillnader och mönster som kan begränsa deras läsning. Granskningen visar vidare att rektorn i liten mån följer upp skolans läsfrämjande arbete. För att ytterligare höja kvaliteten

inom området behöver rektorn ta en mer aktiv roll när det gäller att utveckla skolans läsfrämjande arbete. I detta ingår att rektorn behöver följa upp och analysera såväl resultat som de arbetsprocesser som påverkar och ingår i skolans läsfrämjande arbete, detta för att vid behov kunna initiera utvecklingsinsatser.

Skolinspektionen har identifierat två utvecklingsområden inom bedömningsområdet. Motiveringen till utvecklingsområdena och rekommendationer för fortsatt arbete redogörs för under rubriken *Identifierade utvecklingsområden* nedan.

Motivering

Skolan bedriver i låg utsträckning ett strategiskt arbete för att främja elevernas intresse för läsning och utveckling av goda läsvanor

Det framgår av granskningen att rektorn verkar för en undervisningskultur som kännetecknas av samverkan och kunskapsspridning, dock för närvarande inte specifikt kring ett läsfrämjande arbete. Av granskningen framgår att det på såväl lågstadiet som på mellan- och högstadiet hos enskilda lärare, framförallt svensklärare, på flera sätt genomför läsfrämjande insatser i undervisningen. Det finns dock inte någon tydlig samverkan mellan lärare i de olika stadierna och samverkan inom ämnen på mellanstadiet är begränsad. Enligt rektorn är möjligheten till samverkan inom ämnen god på högstadiet medan det på låg- och mellanstadiet inte finns samma organisatoriska möjligheter. Rektorn uppger att han arbetar för att dessa möjligheter ska stärkas.

Vidare visar granskningen att skolan saknar ett ordnat skolbibliotek som kan användas som resurs för det läsfrämjande arbetet. På skolan tidigare fanns ett bemannat stadsdelsbibliotek som avvecklats. Rektorn uppger att efter nedläggningen av biblioteket placerades en viss andel av bokbeståndet ut i olika klassrum men att en stor del av biblioteksböckerna idag förvaras i ett rum som lärare och elever endast har begränsad tillgång till. Det finns enligt lärare inte heller någon som har ett utpekat ansvar att upprätthålla ett system för ordning bland böckerna vilket även detta gör att tillgängligheten blir begränsad. Lärarna använder biblioteksrummet endast i viss utsträckning. Flera av de intervjuade lärarna betonar att förutsättningarna att främja ett läsintresse försämrats betydligt i och med att skolbiblioteket lades ned. Vissa lärare beställer boklådor från kommunbiblioteket och vissa årskurser besöker även det biblioteket fysiskt någon gång per termin. Flera av lärarna beskriver också att de själva, eller ämneslaget tillsammans, bygger upp egna "mini-bibliotek".

Vidare visar granskningen att det finns få inslag av fysiska och sociala miljöer i skolan som inspirerar till läsning. Lärarna gör vissa ansträngningar för att skapa en fysisk miljö som inspirerar till läsning. De böcker som lärarna och eleverna hämtar från biblioteksrummet på skolan samt de böcker som beställs från biblioteket

synliggörs på olika sätt i klassrummen för att locka till läsning. På lågstadiet finns även inbjudande läsplatser. Sådana läsplatser saknas på mellan- och högstadiet, främst på grund av utrymmesbrist. Rektorn uppger i sammanhanget att synliggörande av böcker och annat läsmaterial kan främja elevernas läsintresse men att det måste ske i samspel med skolans arbete för att skapa en tillgänglig lärmiljö.

Skolan uppmärksammar och möter delvis skillnader mellan olika elevgrupper

Granskningen visar att det på skolan finns en medvetenhet om de generella skillnader som finns mellan olika elevgrupper vad gäller läsvanor, läsintresse och läsförmåga samt att lärarna känner till sina elevers läsförmåga och även till viss del elevernas läsvanor och läsintresse. Samtidigt framgår det av granskningen att rektorn med personal inte har skapat en övergripande bild av eventuella mönster och skillnader vad gäller elevernas läsintresse och läsvanor på skolenivå. De uppföljningar som sker är att enskilda lärare i samtal efterfrågar elevernas läsvanor och läsintresse. Exempelvis gör lärarna på lågstadiet klassvisa undersökningar av vilka som läser hemma och en svensklärare på högstadiet gör egna undersökningar av elevernas läsintresse och läsvanor. Elevernas läsförmåga följs däremot upp på ett mer systematiskt och övergripande sätt genom screeningar vid övergången från årskurs 3 till 4 samt från årskurs 6 till 7. Enligt rektorn har majoriteten av eleverna på skolan en god läsförmåga.

Granskningen visar att många av lärarna arbetar generellt med att uppmuntra och motivera eleverna att läsa. På lågstadiet arbetar lärarna med högläsning varje dag och eleverna läser i par. Lärarna arbetar också med "bokprat" samt förklarar ord och vad som finns "mellan raderna". Läsaktiviteter genomförs även på fritids. Lärarna som undervisar i textrika ämnen på mellanstadiet uppger att de arbetar mycket med att läsa högt, samtala och berätta om ämnesinnehållet för att på sått skapa nyfikenhet och inspiration så att eleverna ska tycka innehållet är intressant. Det framgår också att dessa lärare delvis på eget initiativ sett till att det finns läsmaterial som kompletterar läroböckerna och som finns tillgängligt för eleverna. På högstadiet finns också exempel på att lärare arbetar med högläsning. Enligt rektorn och lärarna så arbetar de flesta lärarna på högstadiet på ett annat sätt med texter i undervisningen idag jämfört med tidigare, framförallt genom att läsa och diskutera texterna tillsammans med eleverna. Det är delvis ett resultat av lärarnas tidigare arbete inom ramen för Läslyftet. Det framgår av granskningen att eleverna på högstadiet i svenska och engelska får stora möjligheter att läsa skönlitteratur och diskutera det lästa tillsammans. Lärarna på högstadiet berättar att de anstränger sig för att hitta böcker som ska intressera både pojkar och flickor och att de arbetar mycket med autentiska texter, för att skapa ett intresse hos eleverna. Enligt lärarna så har de också ett stöd av rektorn för att använda lektionstid till läsning, eftersom många elever av olika anledningar inte har möjlighet att läsa hemma. Rektorn uppger att det faktum att lärarna på högstadiet

prioriterar tid till läsning och samtal kring läsning på sikt kan generera ett läsintresse hos eleverna.

Skolan bedriver i viss mån ett utvecklingsarbete avseende läsfrämjande insatser i undervisningen och utbildningen

Granskningen visar att rektorn delvis intar en aktiv roll när det gäller läsfrämjande insatser i utbildningen. Domnarvets skolororganisation har förändrats i och med läsårets start och rektorn som tidigare ansvarat endast för högstadet har från höstterminen ansvar för förskoleklass och samtliga årskurser 1–9. Lärare på högstadiet, och även på lågstadiet, uppger att det finns ett stort intresse från rektorn och de biträdande rektorerna för frågor som relaterar till ett läsfrämjande arbete och att rektorerna på olika sätt lyfter vikten av ett sådant arbete. Exempelvis finns det en förväntan från rektorn att arbetet som startade i och med Läslyftet drivs vidare i de olika ämnen. Lärare i svenska uttrycker också att det finns uttalade förväntningar att uppdraget ligger på dem. Viss uppföljning av arbetet som relaterar till det läsfrämjande sker, bland annat via medarbetarsamtal. Rektorn uppger att han litar på att lärarna, framförallt språklärarna, arbetar med frågor som rör läsning och främjande av läsning. Av intervjuer framgår dock att rektorn inte har en tydlig bild av i vilken mån lärarna på låg- och mellanstadiet arbetar läsfrämjande eller hur ett sådant eventuellt arbete ser ut. Enligt rektorn så har han, tillsammans med de biträdande rektorerna, under hösten 2021 haft fokus på skolans övergripande organisation. Detta innebär enligt rektorn att han innevarande läsår ännu inte hunnit delta i arbets- och ämneslag. Vidare beskriver rektorn att han i sin tidigare roll som rektor för årskurserna 7–9 har följt upp hur Läslyftet har påverkat hur lärarna i högstadiet planerar och genomför sin undervisning, men att han under de senaste två åren inte har följt upp de läsfrämjande insatser som genomförs på högstadiet. Det uppföljningsarbete som rektorn med personal ändå genomför är uppföljningar av elevernas läsförmåga, som tidigare beskrivits. Rektorn beskriver även att han tillsammans med personalen följer upp elevernas kunskapsresultat och försöker hitta olika mönster i syfte att utveckla lärarnas undervisning. Vid tiden för granskningen görs emellertid dessa analyser enskilt av respektive lärare och inte, i enlighet med rektorns ambition framåt, gemensamt i ämneslagen. På skolan har de dock enligt rektorn tillsammans, utifrån en analys av elevers kunskapsresultat, diskuterat vad lärare behöver göra i undervisningen för att locka även lässvaga grupper.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas inom följande:

- Rektorn och skolans personal behöver utveckla arbetet för att främja elevernas intresse för läsning och utveckling av goda läsvanor så att det blir metodiskt och långsiktigt. I detta arbete behöver rektorn aktivt verka för

att samverkan och kunskapsspridning sker kring det läsfrämjande arbetet. Rektorn behöver även leda ett arbete för att utforma fysiska och sociala miljöer i skolan som stimulerar elevernas intresse för läsning. Vidare behöver huvudmannen följa upp förutsättningar för att skolbiblioteket ska kunna utgöra en viktig resurs och användas i det läsfrämjande arbetet.

Av Skolinspektionens granskning framgår att det läsfrämjande arbetet på skolan behöver utvecklas för att bli metodiskt och långsiktigt. Granskningen visar att samverkan kring ett läsfrämjande arbete mellan lärare i svenska, framförallt på mellanstadiet, endast genomförs i liten utsträckning. Det framgår även att det i dagsläget delvis saknas strukturer för samverkan inom ämnen och mellan arbetslag. Det finns inte något skolövergripande fokus på hur elevers intresse för läsning ska främjas och därmed saknas en gemensam bild av hur ett sådant arbete skulle kunna bedrivas och hur fler ämnen än svenska tydligare ska involveras. Granskningen visar även att lärarnas och elevernas tillgång till ett skolbibliotek behöver stärkas, så att det kan utgöra en resurs i det läsfrämjande arbetet. Vidare visar granskningen att det finns få inslag i skolans fysiska och sociala miljö som inspirerar till läsning.

Av läroplanen för grundskolan framgår att utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Lärarna ska stärka elevernas vilja att lära och tillit till den egna förmågan.¹⁴ Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn har ansvar för skolans resultat.¹⁵ Vidare ska huvudmannen enligt skollagen se till att eleverna i grundskolan har tillgång till ett skolbibliotek.¹⁶ Rektorn har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att skolans arbetsmiljö utformas så att alla elever får tillgång och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet samt för att skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens. Vidare framhåller Skolverket att skolans fysiska och sociala miljö är viktig för att stimulera elevernas läsintrasse. Att det finns stimulerande läsmiljöer på en skola signalerar att läsning är viktigt. Till den stimulerande läsmiljön hör inte endast möblering och inredning utan också ett brett, varierat och synligt utbud av texter.¹⁷

I syfte att väcka, bibehålla samt ytterligare stimulera elevernas läsintrasse rekommenderar Skolinspektionen rektorn att utveckla skolans läsfrämjande arbete så det blir mer metodiskt och långsiktigt. För att höja kvaliteten behöver rektorn

¹⁴ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. 2.2 Kunskaper. Riktlinjer.

¹⁵ Ibid. 2.8 Rektorns ansvar.

¹⁶ 2 kap 36 § skollagen.

¹⁷ Skolverket (2021). Modul Stimulera läsintrasse från ett jämställdhetsperspektiv, Del 4. Konkreta sätt att stimulera läsintrasse.

uppmuntra och skapa förutsättningar för samverkan och kunskapsspridning gällande läsfrämjande arbete inom organisationen, såväl inom ämnen som över ämnes- och stadiegränser. Vidare behöver rektorn leda ett arbete för att skapa tillgängliga fysiska och sociala miljöer i skolan även för de elever som går på högstadiet. Detta i syfte att stimulera elevernas läsintresse.

Vidare behöver huvudmannen följa upp förutsättningarna för att skolbiblioteket ska kunna utgöra en viktig resurs och användas i det läsfrämjande arbetet. Därefter är det viktigt att rektorn planerar och organiserar verksamheten så att lärarna sedan har goda möjligheter att nyttja skolbiblioteket i undervisningen.

- Rektorn och skolpersonalen behöver genom kontinuerliga uppföljningar och analyser skapa en övergripande bild av eventuella mönster och skillnader gällande läsintresse och läsvanor på den egna skolan, samt vid behov genomföra insatser för att möta identifierade behov.

Det framgår av granskningen att skolan inte genomför några kontinuerliga uppföljningar eller analyser av skolans elevers läsintresse eller läsvanor för att skapa sig en övergripande bild av eventuella skillnader och mönster som kan finnas kopplat till socioekonomisk och utländsk bakgrund samt kön. Även om rektorn inte leder något samlat arbete för att skapa en övergripande bild av eventuella mönster och skillnader avseende elevernas läsintresse och läsvanor så har personalen emellertid viss kännedom om läsintresse och läsvanor hos eleverna utifrån det lärarna ser i mötet med eleverna i klassrummen och utifrån de samtal lärarna för med eleverna. Utifrån den kunskapen arbetar lärarna på olika sätt för att uppmuntra och motivera eleverna till läsning samt med generella anpassningar i läsundervisning.

Av skollagen framgår att det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen ska utvecklas.¹⁸ Rektorn ansvarar för att planering, uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs på skolenhetsnivå.¹⁹ Av skollagen framgår vidare att utbildningen inom hela skolväsendet ska främja en livslång lust att lära. Alla barn och elever ska få den ledning och stimulans som de behöver för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt i förhållande till de nationella målen. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.²⁰ Enligt läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet ska skolan aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet.

¹⁸ 2 kap. 9 § skollagen.

¹⁹ 4 kap. 4 § skollagen.

²⁰ 1 kap. 4 § samt 3 kap. 2 § skollagen.

Skolan har också ett ansvar för att motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling.²¹

Sverige har under ett antal år sett ett vikande läsintresse bland barn och unga.²² Elevernas lust att läsa tycks också avta med stigande ålder, detta samtidigt som grundskolans högre årskurser bjuder på allt mer avancerade och krävande texter.²³ Vidare finns en oro kopplat till en bristande likvärdighet avseende såväl läsförståelse som läsintresse, relaterat till både kön och socioekonomisk bakgrund.²⁴ Med ett minskande intresse för läsning och ökande skillnader, avseende förutsättningar mellan elever, ökar betydelsen av skolornas läsfrämjande arbete och vikten av att skolan hittar sätt att stimulera läsintresset samt vidga läsningen hos samtliga elever.²⁵

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn utvecklar arbetet med att följa upp och analysera elevernas läsintresse och läsvanor. Genom att undersöka elevernas läsvanor och läsintresse får rektorn och personalen en övergripande bild av eventuella mönster och skillnader på skolan och en utgångspunkt för att identifiera vilka läsfrämjande insatser som behövs. Detta gäller såväl allmänna läsfrämjande insatser på skolan som riktade insatser till elever och elevgrupper med mindre gynnsamma förutsättningar. I arbetet med att följa upp elevernas läsintresse och läsvanor kan läsvaneundersökningar genomföras i olika årskurser och elevgrupper.²⁶ Genom uppföljning av läsintresse som undervisningsrelaterad fråga visar rektor att den frågan är prioriterad och att lärarnas sätt att undervisa har betydelse för elevernas läsintresse.

På Skolinspektionens vägnar,

Beslutet har fattats av Stina Johansson, beslutsfattare.

Föredragande i ärendet har varit utredare Britta Seeger. I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Caroline Engskär deltagit.

²¹ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. 1. Skolans värdegrund och uppdrag. En likvärdig utbildning.

²² SOU 2018:57. Barns och ungas läsning – ett ansvar för hela samhället. s. 232, 248, 276. Skolverket (2019). PISA 2018 15-åringars kunskaper i läsförståelse, matematik och naturvetenskap. Internationella studier 487, s. 45–46. Skolverket (2017). PIRLS 2016 Läsförståelse hos svenska elever i årskurs 4 i ett internationellt perspektiv, s. 39–40. Statens Medieråd (2019). Ungar och Medier, s. 7.

²³ Statens Medieråd (2019), s. 7.

²⁴ SOU 2018:57, s. 26.

²⁵ SOU 2018:57, s. 89.

²⁶ Se exempelvis <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/stimuleralasintresse-utifran-ett-jamstalldhetsperspektiv/del-1-lasintresse-och-lasvanor> (hämtad 2022-03-03).

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Underlag för bedömning

Skolinspektionen har genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av Domnarvets skola under höstterminen 2021 och vårterminen 2022. Granskningen har genomförts på distans via digitala intervjuer. Vid intervjuerna har information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten inhämtats. Intervjuerna genomfördes av utredarna Britta Seeger och Caroline Engskär.

Bedömningarna i detta beslut grundar sig på:

- Tre gruppintervjuer med elever.
- En gruppintervju med lärare som undervisar i svenska i årskurserna 5–6.
- Tre gruppintervjuer med lärare som undervisar i textrika ämnen.
- En intervju med två biträdande rektorer.
- En intervju med skolans rektor.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt Skolverkets officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från intervjuerna för faktakontroll.

Fakta om granskad verksamhet

Domnarvets skola, med Borlänge kommun som huvudman, är en grundskola med förskoleklass och årskurserna 1–9. Skolenheten leds av en rektor. Rektorn har i sitt arbete stöd av två biträdande rektor som ansvarar för lågstadiet respektive årskurs 8 och 9. På skolan finns totalt 653 elever inskrivna. Av dessa går 229 elever i förskoleklass och årskurserna 1–3, 179 elever i årskurserna 4–6 och 245 elever i årskurserna 7–9.

I årskurserna 4–6 arbetar fyra lärare som undervisar i svenska. Samtliga fyra lärare är legitimerade och behöriga att bedriva den undervisningen. Under läsåret 2021/22 finns inga schemalagda ämnesträffar för de lärare som undervisar i årskurserna 4–6.

Bilaga 2: Författningsstöd

Av skollagen framgår att utbildningen inom hela skolväsendet ska främja en livslång lust att lära. Alla barn och elever ska få den ledning och stimulans som de behöver för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt de nationella målen. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.²⁷

Av läroplanen för grundskolan framgår att skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Språk, lärande och identitetsutveckling är nära förknippade. Genom rika möjligheter att samtala, läsa och skriva ska varje elev få utveckla sina möjligheter att kommunicera och därmed få tilltro till sin språkliga förmåga.²⁸ Av kursplanen i svenska framgår att undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att läsa och skriva.²⁹ Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får stöd i sin språk- och kommunikationsutveckling.³⁰

Skolan ska vara en god miljö för utveckling och lärande. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Skolan verkar i en omgivning med många kunskapskällor. Strävan ska vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling.³¹ Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Lärarna ska stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan.³² Läraren ska vidare: ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga, får stöd i sin språk- och kommunikationsutveckling, upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt samt får möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang.³³

Förskoleklassen, fritidshemmet och skolan ska samverka på ett förtroendefullt sätt med varandra och förskolan för att stödja elevernas utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv. Inför övergångar ska de berörda skolformerna och fritidshemmet utbyta kunskaper, erfarenheter och information om innehållet i

²⁷ 1 kap. 4 § samt 3 kap. 2 § skollagen (2010:800).

²⁸ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. 1. Skolans värdegrund och uppdrag. Skolans uppdrag.

²⁹ Ibid. 5.18. Svenska. Syfte.

³⁰ Ibid. 2.2 Kunskaper.

³¹ Ibid. 1. Skolans värdegrund och uppdrag. God miljö för utveckling och lärande.

³² Ibid. 2.2 Kunskaper. Riktlinjer.

³³ Ibid. 2.2 Kunskaper. Riktlinjer.

utbildningen för att skapa sammanhang, kontinuitet och progression i elevernas utveckling och lärande. Läraren ska i samverkan med [...] lärare i övriga berörda skolformer och fritidshemmet utbyta kunskaper och erfarenheter samt information om innehållet i utbildningen för att skapa sammanhang, kontinuitet och progression i elevernas utveckling och lärande.³⁴

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.³⁵ Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov.³⁶ Rektorn ansvarar för att planering, uppföljning och utveckling av utbildningen (systematiskt kvalitetsarbete) genomförs på skolenhetsnivå. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.³⁷

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn har ansvaret för skolans resultat. Rektorn har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att skolans arbetsmiljö utformas så att alla elever, för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, får tillgång till och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet samt för att skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens. Vidare har rektorn ansvar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen.³⁸

Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna, bland annat jämställdhet.³⁹ Skolan ska aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska därför organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans, samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen, med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.⁴⁰

³⁴ Ibid. 2.5 Övergång och samverkan.

³⁵ 2 kap. 9 § skollagen (2010:800).

³⁶ Ibid. 2 kap. 10 §.

³⁷ Ibid. 4 kap. 4–5 §§.

³⁸ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. 2.8. Rektorns ansvar.

³⁹ 1 kap. 5 § skollagen (2010:800).

⁴⁰ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. 1. Skolans värdegrund och uppdrag. En likvärdig utbildning.

Bilaga 3: Mall för huvudmannens redovisning

Detta formulär kan användas som stöd när ni redovisar hur ni har arbetat med de utvecklingsområden som Skolinspektionen har identifierat i samband med kvalitetsgranskningen.

Redovisningen av vidtagna åtgärder ska fastställas av huvudmannen.

Utvecklingsområde 1: Lärarna behöver utveckla undervisningen så att eleverna ges rika möjligheter till social interaktion och samtal om lästa texter i syfte att främja elevernas läsintresse.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

Utvecklingsområde 2: Lärarna behöver utveckla arbetet med att på ett strukturerat sätt ta reda på samtliga elevers läsintresse och läsvanor för att synliggöra eventuella mönster och skillnader i de egna elevgrupperna. Detta som grund för att på ett genomtänkt och varierat sätt kunna stimulera alla elevers läsintresse. I samband med det arbetet behöver lärarna också i större utsträckning vägleda eleverna i valet av läsmaterial utifrån en kännedom om elevernas intressen, erfarenheter och behov.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:

Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

Utvecklingsområde 3: Rektorn och skolans personal behöver utveckla arbetet för att främja elevernas intresse för läsning och utveckling av goda läsvanor så att det blir metodiskt och långsiktigt. I detta arbete behöver rektorn aktivt verka för att samverkan och kunskapsspridning sker kring det läsfrämjande arbetet. Rektorn behöver även leda ett arbete för att utforma fysiska och sociala miljöer i skolan som stimulerar elevernas intresse för läsning. Vidare behöver huvudmannen följa upp förutsättningar för att skolbiblioteket ska kunna utgöra en viktig resurs och användas i det läsfrämjande arbetet.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

Utvecklingsområde 4: Rektorn och skolpersonalen behöver genom kontinuerliga uppföljningar och analyser skapa en övergripande bild av eventuella mönster och skillnader gällande läsintresse och läsvanor på den egna skolan, samt vid behov genomföra insatser för att möta identifierade behov.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:

Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?